

Asia: VN/899/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi CSC -Tieteen tietotekniikan keskus Oy -nimisestä yhtiöstä ja sen hallinnoiman tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä

1. Lausuntonne sidosyksikköasemasta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Aalto-korkeakoulusäätiö sr (jäljempänä: "Aalto") kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi CSC–Tieteen tietotekniikan keskus Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (jäljempänä "CSC") ja sen hallinnoiman tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä (jäljempänä: "esitys").

Aalto pitää esityksen lähtökohtia ja tavoitteita erityisen tärkeinä huomioiden CSC:n aseman yliopistosektorilla varsinkin, kun huomioidaan vireillä oleva hankintalain muuttamista koskeva hallituksen esitys (lausuntopyynnön diaarinumero: VN/4099/2024).

Aalto pitää kuitenkin esityksen mukaista toteuttamistapaa epätarkoituksenmukaisena, koska Aallon näkemyksen mukaan se sisältää tiettyjä epävarmuustekijöitä ja saattaa edelleen sidosyksikköasemaan perustuvasta lähtökohdastaan johtaa tulkintaepäselvyyksiin ja soveltamisalan kaventumiseen tiettyjen esityksen mukaisten sidosyksikköjen osalta.

Aalto katsoo, että sen sijaan, että CSC määriteltäisiin omistajiensa sidosyksiköksi, CSC tulisi määrittää nimenomaisesti hankintalain 17 §:n tarkoittamaksi hankintayksiköksi. Tällöin CSC voisi toimia yleisesti erityistehtävayhtiönä, jolla olisi yksinoikeus tuottaa laissa ennalta määritellyjä palveluita. Tämä varmistaisi esitystä selkeämmin, mitkä CSC:n tehtävät ovat ja miltä osin CSC:n toiminta olisi hankintalain soveltamisalan ulkopuolella erityistehtävään perustuen.

Aalto kokee nykyisen esityksen erityisen ongelmalliseksi sen osalta, että esityksessä lailla määritellään CSC:n olevan hankintalain tarkoittama sidosyksikkö kuitenkin siten, että vireillä olevan

hankintalain muutoksen osalta suunniteltua 10 %:n vähimmäisomistusosuutta tai ulosmyynnin enimmäisrajaa ei sovellettaisi CSC:hen.

Edellä sanotun osalta esityksessä ei kuitenkaan oteta huomioon, että sidosyksikköaseman de jure olemassaolo edellyttäisi lisäksi määräysvaltakriteerin täyttymistä hankintalain ja -direktiivin sekä niitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti. Tämä on myös todettu, vähintäänkin epäsuorasti, esityksen 2 §:ää koskevissa säännöskohtaisissa perusteissa

Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan 2 §:n osalta, että:

”Vaikka esityksessä poikettaisiin tulevien hankintalain muutosten mukaisesta sidosyksikön vähimmäisomistusosuutta koskevista vaatimuksista, on esitys tämän osalta kuitenkin julkisista hankinnoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2014/24/EU) 12 artiklan 1 ja 3 kohdan mukainen. Hankintadirektiivin edellä mainitun kohdan mukaan hankintasopimus, jonka hankintaviranomainen tekee yksityisoikeudellisen tai julkisoikeudellisen oikeushenkilön kanssa, jää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: a) hankintaviranomainen käyttää kyseisessä oikeushenkilössä samanlaista määräysvaltaa kuin omissa yksiköissään; b) yli 80 prosenttia kyseisen määräysvallassa olevan oikeushenkilön toiminnoista suoritetaan niiden tehtävien täyttämiseksi, jotka se on vastaanottanut määräysvaltaa käyttävältä hankintaviranomaiselta tai muilta kyseisen hankintaviranomaisen määräysvallan alaisilta oikeushenkilöiltä; ja c) määräysvallan alaisessa oikeushenkilössä ei ole suoria yksityisiä pääomaosuuksia lukuun ottamatta perussopimuksen mukaisia kansallisissa säännöksissä vaadittuja yksityisen pääomaosuuden muotoja ilman määräysvaltaa ja ilman suojaamista, jotka eivät vaikuta ratkaisevasti määräysvallan alaisen oikeushenkilön päätöksiin.”

Tämän perusteella Aalto tulkitsee esitystä ja sitä koskevia säännöskohtaisia perusteluita siten, että CSC:n omistajalle jäisi edelleen todistustaakka siitä, että se käyttää CSC:ssä samanlaista määräysvaltaa kuin omissa yksiköissään. Täten Aalto katsoo, että esitykseen liittyy epävarmuustekijöitä, joiden takia CSC:n omistajien saattaisi edelleen olla haastavaa perustella määräysvaltakriteerin täyttymistä ja siten hyödyntää CSC:n sidosyksikköasemaa sellaistenkin palveluiden osalta, joita ei ole saatavilla kuin CSC:ltä. Tämä edelleen voisi edellyttää CSC:n omistajia nojautumaan mm. suorahankintoihin hankkiessaan palveluita CSC:ltä.

Aalto kokee esityksen edellä lainatun säännöskohtaiset perusteet myös oikeusvarmuuden osalta tulkinnanvaraiseksi, koska Aallon käsityksen perusteella esityksen mukaisella lailla säädettäisiin, että CSC:n sidosyksikköasemaa tulkittaisiin hankintadirektiivin perusteella, kun taas muiden hankintayksiköiden sidosyksikköasemaa tulkittaisiin hankintalain perusteella, jolla taas hankintadirektiivi on implementoitu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tämä rakenne voi johtaa ennalta arvaamattomiin tulkintakysymyksiin huomioiden, että esityksen mukaisella lailla säädetään ja vahvistettaisiin yksittäinen poikkeus hankintalakiin suunnitellun sidosyksikköaseman

määritelmään, joka kuitenkin lopulta juontaa juurensa hankintadirektiivin mukaisesta määritelmästä.

Edellä sanotun perusteella Aalto mieltää, että sellainen CSC:tä koskeva lainsäädäntö, jolla CSC:lle säädettäisiin erityislain 17 §:ssä tarkoitettuja yksinoikeuteen perustuvia erityistehtäviä, tuottaisi esityksen tavoitteet huomioon ottaen CSC:n omistajille ja sen palveluita käyttäville hankintayksiköille laajemman oikeusvarmuuden ja tasapuolisemmat edellytykset CSC:n palveluihin tukeuduttaessa.

Aalto katsoo myös, että tällä perusteella säädetty poikkeus hankintalain soveltamisesta mahdollistaisi sekä CSC:n omistajien että markkinatoimijoiden mahdollisuuden tukeutua ja ostaa esityksen keskiössä olevia CSC:n erityistehtäviin kuuluvaa tutkimusinfrastruktuuria siten, että hankintalain mukainen ulosmyynti tai muut rajoitukset eivät tulisi sovellettaviksi. Samalla varmistettaisiin, että CSC:n toiminta ei vaikuttaisi näiden tehtävien osalta markkinoiden toimintaan huomioiden, että nykyisen esitys antaisi CSC:n omistajille, mikäli hankintalain ja -direktiivin edellyttämä määräysvaltakriteeri täyttyy, lähes rajoittamattoman oikeuden käyttää CSC:tä erilaisten kokonaisuuksien ja palveluiden tuottamiseen, koska itsessään esityksen 2 § varmistaa laissa määritellyille hankintayksiköille sidosyksikköaseman CSC:ssä. Edelleen, Aalto katsoo, että esityksen 4 §:ssä esitetty soveltamisala koskee ainoastaan markkinaehtoista toimintaa ja ulosmyyntirajoituksen soveltamista koskien muita kuin CSC:n omistajina toimivia hankintayksiköitä, jolloin tämä säännös ei vaikuta CSC:n omistajilleen tuottamien palveluiden laajuuteen.

Lopuksi Aalto huomauttaa, että vastaava lainsäädäntöhanke on ollut vireillä aiemmin vuonna 2018 hankenumeraalla OKM039:00/2018. Tätä aiemmin vireillä ollutta lainsäädäntöhanketta voitaisiin hyödyntää nykyisen esityksessäkin esitetyn erityislain säätämisessä ja uudelleen arvioinnissa.

2. Lausuntonne tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Aalto-yliopisto suhtautuu yhteiskäyttöön positiivisesti. Ehdotus vie suomalaista yhteisöä lähemmäs muita EU-maita, joissa niissäkin on 20 %:n raja yritysten käyttöön tarjottavalle kapasiteetille.

Mikäli tämä muutos houkuttelisi yrityksiä käyttämään laskenta- ja tallennusresursseja enemmän, se voisi tuoda myös lisää yritys yhteistyötä korkeakoulusektorille. Ja toki on myönteinen kehityssuunta, että yritykset saadaan EU:n tarjoamien laskenta- ja tallennusresurssien piiriin yhdysvaltalaisen yritysten tarjoamien pilvipalvelujen sijaan.

Pidämme tärkeänä, että CSC edelleen tarjoaa laadukasta palvelua tutkimukselle ja koulutukselle, ja että CSC edelleen kokee päätehtävänään akateemisen yhteisön tukemisen.

Esityksessä koulutuksen tärkeät palvelut jäävät taka-alalle. CSC kuitenkin tuottaa monia sellaisia palveluita, joita ei markkinoilla ole saatavilla, ja jotka kannattaa hoitaa keskitetysti, mm. kansalliseen viitearkkitehtuurityöhön, viranomaisraportointiin, kansallisiin opiskelijavalintoihin ja HAKA-luottamusverkostoon liittyvät palvelut. 3§ olisi suotavaa muotoilla: ”Tutkimusinfrastruktuurilla tarkoitetaan laitteistoja, resursseja ja liitännäisiä palveluja, joita tiedeyhteisö käyttää tutkimuksen tekemiseen ja tutkimukseen perustuvan opetuksen antamiseen eri aloilla ja sen piiriin kuuluvat:...”

Lain ei tule poissulkea tai estää CSC:n mahdollisuutta toimia korkeakoulusektorilla laajamittaisesti palveluita tuottavana ohjelmisto- ja palveluvälittäjänä. Säästöt yliopistosektorille tässä ovat merkittävät. Koulutuksen ja opiskelun palveluille olisi syytä muodostaa selkeä strategia ja ohjausmalli.

3. Lausuntonne yhtiön varautumisvelvollisuudesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Saaristo Antti
Aalto-yliopisto